

**ANGER AND
KABBALAH:
CONFRONTING
DIVINE
AND HUMAN
RAGE
THROUGH THE
ZOHAR**

**Nathaniel Berman
David Silber
Drisha
December 2020**

➤ Babylonian Talmud, Nedarim 22b

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו שנאמר " והסר כעס מלבך
והעבר רעה מבשרך " ואין רעה אלא גיהנם ...

Rabbi Shmu'el bar Naḥmani said in the name of Rabbi Yonatan:

One who becomes angry,

all kinds of Hell rule over him.

For it is written, "Remove anger from thy heart,

and put away evil from thy flesh" [Ecc. 11:10].

Now 'evil' can only mean Hell ...

➤ Hakham Yosef Hayim (1835-1900), Sefer Benayahu ben Yehoyada

כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו. י"ל מה הם מיני גיהנם, ונ"ל בס"ד יש גיהנם של אש, ויש גיהנם של ברד, ויש גיהנם של עשן בלבד, והכועס נראין בו ג' מראות אלו, יש כועס נראין פניו אדומים, ויש יתחווור פניו, נמצא יש גוון אש שהוא אדום, ויש גוון ברד שהוא לבן, ויש כועס נופח הבל ורוח חזק, והרי זה כנגד גיהנם עשן.

‘One who becomes angry, all kinds of Hell rule over him’:

what are ‘kinds of hell’?

There is the Hell of fire,

and there is the Hell of hail,

and there is the Hell of smoke.

These three visions appear

in one who becomes angry:

**There is one who becomes angry whose face is red,
and there is one whose face becomes white.
Thus, there is the color of fire which is red,
and the color of hail which is white.
And there is one who becomes angry
and blows breath and a strong wind,
and this corresponds to the Hell of smoke.**

➤ Babylonian Talmud, Berakhot 7a

ואמר רבי יוחנן משום רבי יוסי מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו דכתיב "פני ילכו והנחותי לך" אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה המתן לי עד שיעברו פנים של זעם ואניח לך

Rabbi Yoḥanan said in the name of Rabbi Yose: how do we know

that one should not try to appease a person

at the time of his anger? For it is written,

“My face will go away and I will give thee rest” [Ex. 33:14].

(*KJV: “My presence shall go with thee, and I will give thee rest.”)

The blessed Holy One said to Moshe:

“Wait until the face of anger has passed away,

and I will give thee rest.”

ומי איכא רתחא קמיה דקודשא בריך הוא? אין! דתניא "ואל זועם בכל יום"

וכמה זעמו? רגע

And is there anger before the blessed Holy One?

Yes!

For we learned: "And God [*El*] rages every day"

[Psalms 7:12].

And how long is his rage?

An instant.

וְכַמָּה זְעֵמוֹ — רָגַע. וְכַמָּה רָגַע — אֶחָד מִחֲמִשָּׁת רְבּוּא וּשְׂמוֹנֶת אֲלָפִים וּשְׂמֹנֶה מְאוֹת וּשְׂמֹנִים וּשְׂמֹנֶה בְּשָׁעָה, וְזוֹ הִיא רָגַע. וְאִין כָּל בְּרִיָּה יְכוּלָה לְכַוֵּין אוֹתָהּ שָׁעָה, חוּץ מִבְּלָעָם הַרְשָׁע, דְּכַתִּיב בֵּיהּ: “וַיִּזְדַּע דַּעַת עַלְיוֹן”.

How much time does **His anger** last? **An instant. And how long is an instant? One fifty-eight thousand, eight hundred and eighty-eighth of an hour, that is an instant.**

And no creature can precisely **determine that moment** when God becomes angry, **except for Balaam the wicked,** about whom it is written:

“He who knows the knowledge of the Most High”

(Bamibar 24:16)

➤ Moshe Alsheikh (1508-1593), commentary on the Torah

מאמר חכמי האמת על פסוק (תהלים ז) "ואל זועם בכל יום", כי מדת אל הוא החסד זועם
את מדת אלהים בל תפעול רוגז.

**The saying of the Sages of Truth [i.e., the kabbalists] about the
verse, “And *El* rages all day”:
for the attribute of “*El*” is *Hesed* [Lovingkindness]
that rebukes the attribute “Elohim”
[associated with Judgment]
so that it should not activate anger.**

➤ Zohar III:31a

אמר ליה רבי יהודה... אל זועם בכל יום מהו, דהא בכל יומא ויומא קיימא בדינא, בין דבני עלמא זכאין, בין דלא זכאין. לא הוה בידיה, אתו שאילו ליה לרבי שמעון. אמר לון,

Rabbi Yehuda said... “*El* rages every day” – could this mean that every day the world stands in judgment, whether the inhabitants of the world are meritorious or not?!

He could not answer this question.

They went and asked Rabbi Shim'on.

He said to them...

אֵל בְּכָל אֶתֶר, נְהִירוֹ דְחֻכְמַתָּא עֲלָאָה הוּא, וְקִיּוּמָא בְּקִיּוּמִיהּ בְּכָל יוּמָא, דְכָתִיב, (תהלים נב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם.
וְאֵלְמֵלֵא דְהָאֵי אֵל אֶתְעַר בְּעֵלְמָא, לֹא יִכִּיל עֲלֵמָא לְמִיקָם אֲפִילוּ שְׁעֵתָא חֲדָא, מְקַמֵּי דִינִין תְּקִיפִין דְמִתְעַרִין
בְּעֵלְמָא בְּכָל יוּמָא...

***El* in every place is the illumination of the supernal Wisdom,
and stands in its place every day, as it is written, “the *Hesed*
[Lovingkindness] of *El* every day” (Psalms 52:3).**

**And if this *El* were not aroused in the world,
the world could not endure even one hour,
due to the fierce Judgments
that are aroused in the world
every day ...**

**, וְכַד אֶתְעַר אַבְרָהָם בְּעֶלְמָא, כֹּל אֵינֹן דִּינִין דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דְּחֵי לְהוּ לְבַר,
וְלֹא קִיַּיְמִין קַמִּיהּ:**

**And when Abraham [identified with the Sefirah of *Hesed*,
Lovingkindness] is aroused in the world:
all of these Judgments
that are found each and every day,
he casts them outside,
and they do not stand before him**

הָדָא הוּא דְכָתִיב, וְאֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם, ...בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דְדִינָא אֲשֶׁתִּכַח, דְּחֵי לֹון לְבַר, וְקִיִּימָא הוּא וּמְבֹסָם
עֲלֵמָא, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה יי' חֲסֵדוֹ. וְאֵלְמָלָא הָאֵי, לָא יְכִיל עֲלֵמָא לְמִיקָם אֲפִילוּ רְגַעָא
הָדָא.

This is as is written, “And *El* rages all day”:
On each and every day that Judgment is found,
He repulses them outside,
and He stands,
and renders the world fragrant.

This is as is written, “By day, YHVH will command his *Hesed*
[Lovingkindness]”. And if not for this,
the world would not endure even one instant.

Wrestling with an Angry God Bent on Extermination

In the aftermath of the Golden Calf, God threatens to exterminate the Israelites. He says to Moshe (Sh'mot 32:10):

וְעַתָּה הַנִּיחָה לִּי וַיִּחַר אַפִּי בָהֶם וְאָכְלָם וְאַעֲשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל:

Now therefore let me alone, that my wrath may wax hot against them, and that I may consume them: and I will make of thee a great nation.

Zohar II:293b

תָּלַת זְמַנֵּין אֲנָקִיד לֵיהּ, אִי מֹשֶׁה רַעֲיָא מְהֵימְנָא, כַּמָּה חִילָךְ תַּקִּיף, כַּמָּה גְבוּרְתְךָ רַב, תָּלַת זְמַנֵּין אֲנָקִיד לֵיהּ, דְּכַתִּיב וְעַתָּה הַנִּיחָה לִּי הָא חַד. וַיִּחַר אַפִּי בָהֶם וְאָכְלָם, הָא תֵּרִין. וְאַעֲשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל, הָא תָּלַת. חֲכַמְתָּא דְּמֹשֶׁה בְּתָלַת נְקוּדֵין אֲלֵין. אַחִיד בְּדְרוּעֵיהּ יְמִינָא, לְקַבֵּל הַנִּיחָא לִּי. אַחִיד בְּדְרוּעֵיהּ שְׂמָאלָא, לְקַבֵּל וַיִּחַר אַפִּי בָהֶם וְאָכְלָם. אֲתַחֲבַק בְּגוּפָא דְּמִלְכָא, לְקַבֵּל וְאַעֲשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל. וְכַד אֲתַחֲבַק בְּגוּפָא, תֵּרִין דְּרוּעֵין מִסְטָרָא דָא וּמִסְטָרָא דָא, לָא יְכִיל לְאַתְנַעֲנַע לְסִטְרָא בְּעִלְמָא. דָּא הוּי חֲכַמְתָּא דְּמֹשֶׁה, דְּבִמִּילֵי נְקוּדֵין דְּמִלְכָא יָדַע בְּכָל חַד מְנַיְהוּ, בְּאֵן אֲתֵר יִתְתַקֵּף, וּבְחֲכַמְתָּא עֵבֶד:

Three times [God] punctuated [Moshe]. O Moshe, Faithful Shepherd, how strong is your power, how great is your might!

Three times He punctuated him.

As it is written [Ex. 32:10],

“Now therefore let me alone...” – this is one;

“that my wrath may wax hot against them

that I may consume them...” – this is two;

“and I will make of thee a great nation” – this is three.

The wisdom of Moshe was in these three points.

[Moshe] seized [God's] right arm

– corresponding to “let me alone”;

he seized His left arm

– corresponding to “that my wrath may wax hot against

them that I may consume them”;

he embraced the Body of the King –

corresponding to

“and I will make of thee a great nation.”

**And when [Moshe] embraced the Body
and the two arms,
from this side and that side,
[God] could not budge to any side of the world.
This was the wisdom of Moshe,
that in relation to all the kinds of points of the King,
he understood all of them
– in which place to hold fiercely.
And he acted in wisdom.**

אֶתוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר וְחִבְרִיא, וְנִשְׁקוּ יָדָיו. הָיָה תַּמָּן רַבִּי אַבָּא, אָמַר, אֶלְמְלִי לָא אֶתִּיבָא לְעַלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע
דָּא, דִּי לָן

**Rabbi Eleazar and the companions came
and kissed the hands [of Rabbi Shimon].**

Rabbi Abba was there and said:

If we had only come to the world

to hear this

it would be enough for us

Anger and Wrestling with Alien Thoughts

➤ Ya'akov Yosef Ha-Kohen of Polnoye (1710-1784), Toldot Ya'akov Yosef

Parshat Ekev

והעלאת הנצוצות הוא המחשבה העולות במחשבתו לאדם בשעת תפלתו, והחכם אשר עיניו בראשו יודע מן המחשבות זרות לברר הפנימיות שבו שהוא ניצוצות קדושות שנכנסו בתוך הקליפות ונעשו מחשבות זרות.

The 'elevation of the sparks' concerns

the rising of thoughts in a person's mind when he offers his prayers. The wise man with his eyes in his head knows how to

refine the interior essence of the alien thoughts

– i.e., the holy sparks that entered into the *K'lipot* [Shells] thus became alien thoughts.

ובדרך משל שאם בא לו הרהורי תאוות נשים הוא מצד חסד... ויבין שאם יש לזה תאוה מצד ניצוץ א' קדוש שיש לו, אם ידבק א"ע בשורש של זה התענוג ששם הוא התענוג בלי שום קצבה וערך, וכן בהרהורי ע"ז ח"ו ושפ"ד שהוא קו שמאל,

For example, if there come to him lustful thoughts about women, this derives from *Hesed [Lovingkindness]*

...He should understand that if he has this desire, merely because of the single holy spark that is there, how much greater will be his delight if he attaches himself

to the Source of this delight,

for there the delight is altogether limitless and incomparable.

The same applies to thoughts of idolatry, and the shedding of blood, which is of the left column.

אלו ג' קווין חג"ת [חסד גבורה תפארת] מתפשטין מן רום המעלות עד התהום מקום הקליפה, וחסד במקום הקדושה למעלה הוא ענג, וכשנתפשט למטה בקליפה הוא זנות, ... וקו התפארת בהתפשטו למטה במקום הקליפה היא הגאווה, וקו הגבורה למטה הוא כעס וע"ז, והוא כשלהבת קשורה בגחלת זה בזה עד למעלה

These three columns, *Hesed [Lovingkindness]*, *Gevurah [Might]*, *Tif'eret [Beauty]*, expand from the loftiest of levels to the abyss, the place of the *K'lipah*. And *Hesed* in the place of holiness is delight; and when it expands below in the *K'lipah* it is sexual licentiousness...And the column of *Tif'eret* in the place of the *K'lipah* is pride. And the column of *Gevurah* below is anger and alien worship. And it is like a flame connected to a burning coal, this in that all the way above.

... , רק למטה הוא בלי דעת ולמעלה הוא עם הדעת, שנותן דעתו שיתענג יותר בעבודת הש"י ולא במקום
, 'הטינופת. ובחי' התשובה הוא הדעת וכו

**But below it is without knowledge [or “awareness,” דעת]...and
above it is with knowledge [awareness]. He should direct his
knowledge [awareness] so that he should delight more in the
service of the blessed Name and not in the place of filth. And
the dimension of *Teshuvah* is knowledge [awareness].**

➤ Zohar I:184a

“There is anger

– and –

there is anger”

אית רוגזא ואית רוגזא

(it rugza ve it rugza)